

A HUSZONEGYEDIK-UTCA

Regényrészlet

Fehér, reggeli fényben villant a szoba, a bútorok, mintha most futottak volna a helyükre. A fogas vékony vonala oly eltévedt a homályos sarokban, az elúszó mennyezet és az aláomló ablakfüggöny, — kimondhatatlan, néma könyörgés. Reccsent az ágy, egy kéz tétován elindult a takarón.

Dehát hol, hol van ez a szoba? ... Ki lép be az ajtón, milyen arc fordul felé? Kint az elfutó utca, vagy csak az udvar? Vagy semmi se tartozik ehhez a szobához? Nem lehet kimenni és nem jöhet be senki. Boldog, felelőtlen érzés: akkorhát Gábornak nincs is semmi dolga, föl se kel. Lehúnyta a szemét, kinyúlt, akár egy fáradt katona.

Apró, finom kis zaj vibrált a csöndben. Reccsent a padló, valaki mintha megérintené a takarót. Igen, itt áll az ágy mellett és nézi, nézi. De ha felnyitná a szemét, senkit se látna. Mégis, — valaki van mellette. Férfi, nő? ... és mit akar? — Gábor, Szerdahelyi Gábor, mától kezdve semmi dolgod, megtiltom, hogy taníts! Csak olvass és hallgasd a zenét, reggel pedig ne loholsz, hanem menj ki a szigetre, vagy a ligetbe és sétálj. Nézd a fákat, az eget, de ha mégis beszélni akarsz azzal a lánnyal, tudod, a tanítványoddal, akkor vidd magaddal.

Néma csöndben fölzendült a szoba, de ez már nem is a szoba volt, hanem egy ragyogó, napfényes sétány. Mellette Magda és úgy nézett rá, mintha már mindent elmondott volna. Mert itt nem zavarhatta senki, ide nem jöhetett senki.

— Mi az, mi ... tessék? ...

Vékony, kis fej az ágynál, a körgallér, aha, igen: Péter. Mintha már régen, nagyon régen itt állna és figyelne.

— Idehallgass, elmész és megkeresed ...

— ... a huszonegyedik-utcát. Fölrajzoltam, láthatod.

Kis cetli hullott a takaróra, azon nagy kör és tér, aztán két utca vékony vonala, egy kocka, meg egy borbélytányér. Fölötte egy élénk arc, szinte külön élt minden vonása. Fölcsúszott az ágyra, közel Gáborhoz.

— Ott aztán énekelhetsz este, nem ver meg a rendőr. Nem kiabálnak, nem veszekednek veled és, ha reggel tovább akarsz feküdni, senki se

zavar. A boltos ingyen ad narancsot, mert nem mindig van pénze az embernek és a moziba nem kell jegyet váltani.

— Hol ez az utca?

— Hiszen láthatod. Átvágsz a téren, befordulsz a színháznál. Keresd meg, aztán te is odajöhetsz.

Gábor közben már fölkelt, vizet öntött a laborba. Csönd volt, mintha Péter már kiment volna, de aztán megint hallotta a vékonyka hangját: — az utcáról beszélt, a huszonegyedik-utcáról. De hol van hát? ... aztán csak legyintett. Az ember még beugrik ennek a ... Igazán úgy beszél róla, mintha itt lenne a tér mellett. — Kilenetől tizenegyig Mohi Éva latin, francia ... a lány majd megint a körmét lakkozta, időnként nagyot nevet. Buta cirkusz. Dehát akkor mire jó az egész? — magántanulás, házitanító? Az anyja olykor bejön, mint egy lomha, szutykos elefánt és megáll a küszöbön. Ellenőriz, boldog Isten ellenőriz, hogy a pofájába vágnám egyszer a könyvet!

Ahogy fölrántotta a kabátját, valaki megfogta a karját. Péter.

— Hát itthagyd?

— Mit, Péterke?

— A cédulát, amire fölírtam ... — A zsebébe csúsztatta. — Aztán el ne veszítsd!

— Nem, nem, ne félj.

Beköszönt a konyhába.

Brózikné alig látszott a két gözölgő lábas között. Valami koccant az ajtó üvegjén: sovány, égőszemű, feketekendős arc. Csak állt és nézett. De a tekintete sütött. Két piszkafa keze fölesúszott sovány vállára, mintha most csavarták volna ki a gyolesből.

— Jaj, hogy ez már megint itt van!

Brózikné zsírt kent egy kenyérre, kinyomta az ajtón. Az égőszemű egy szót se szólt, kezében szinte megfeketedett a kenyér. Egy darabig még állt és nézett, aztán egy másik ajtóhoz esúszott.

— Lent lakik a földszinten és így jár ajtóról ajtóra. Hogy megtűrik ebben a házban, csak azon esodálkozom, hogy megtűrik! Nem szól senkihez, de addig nem mozdul ... Amerikába ment a fia, vagy hat éve, talán több is, — semmi hír! Lehet, hogy meg is halt. Ez a szerencsétlen pedig ... különben, azt mondják, táncosnő volt és egy herecggel ... Jaj kérem, ne kérdezzen annyit, nem látja, hogy főzők?! Mit tudják azt maguk férfiak?! Ó, hát az valóságos regény! — egy hereceg, egy igazi hereceg, gondolhatja. És hogy otthagya volna a feleségét is miatta! Jónapot, igazán nem akarom föltartani, jónapot!

— Ne felejtse a cédulát!

Gábor a gangról még látta, amint a fekete kendő egy ajtónál áll. Az ajtó nem nyílt meg, ő pedig nem mozdult. Fekete háta lebegni lát-

szott és Gábornak már a szeme is elfáradt. Egyszerre kicsapódott az ajtó, megjelent egy kistányér. A nő megfordult — tányérral a kezében —, Gáborra nézett. Az lerobogott a lépcsőn. Fölötte egy rekedtes hang.

— Loncikám, hozzádvágom, bíz Isten hozzádvágom azt a zsíroskenyert! Eleget pakoltál, esdeklem! Nem leszek éhes, jó, akkor majd hazaküldök valakit és nem osztogatom el, hogy az édes, jó anyád...

Fent becsukódott egy ajtó és a vasutasruhás férfi már Gábor mellett nyargalt. Öklével duzzadt aktatáskájára ütött.

— Ennyit csomagolt tízóráira, hát bivaly vagyok én? Azt akarja, hogy olyan kövér legyek, mint ő. Tudom én jól, nekem mesélhet! Csak hát kérem, a reggeli torna, aztán nem eszem én ezt mind meg... Ha látná azt a nőt, ha látná... és ez az én feleségem! A birtoknak fütyültek, de ez a hústorony, ez...! Bocsánat, Techlár vagyok. Hogy szépen zongorázik? — uram, én idegrohamot kapok a zongorától. És főz, egész nap főz, ő meg az anyja. Nyomják belém az ételt, nesze, hízzál meg! Azért is futok a lépcsőn és gyalog megyek!

Már letről csattogtak a lépések.

Az elsőemeleti fordulónál kinyílt egy ajtó: vékony, szőke lány, oly nagy, szomorú szemmel, mintha a ház minden fájdalmát el akarná mondani. Hóna alatt elegáns, barna táska, egy darabig nézte Gábort, aztán elindult lefelé a lépcsőn.

— Na, ha ez is mond valamit!... — De a lány oly halkán jött, hogy a lépéseit se lehetett hallani.

Ködbe csavarodott az utca, a tér, akár valami fehér párában főne. Fák vékony ujja nyult ki a földből és a színház borongós, szürke homloka.

Megzörrent valami a zsebében: a cédula. Kedves, ostoba, kis rajz: a huszonegyedik-utca. Elmosolyodott, jól van, Péter... tehát az ember átmegy a téren...

És anélkül, hogy tudta volna, ment befelé a ködbe. Nem kísérté semmi, minden elmaradt mögötte, — olykor egy fa, elsüllyedt pad, egy váll rongyos, szakadozott vonala. Jelek valami távoli világból. Valahol a ködben a huszonegyedik-utca. Onnan aztán nem lehet visszajönni, vége a hajszának. Igen, uram, olvashat, csinálhat amit akar. Érti? — AMIT AKAR! — Vállalja-e, meri vállalni? Senki se kér számon semmit! — Nagyságos Asszonyom, a kedves lánya szépen halad, egy kis igyekezzettel... — Nem, hát ennek vége, nem igyekezünk, fütyülök a kedves lányára! Eltévedtem, nincs út visszafelé.

Kis utca bomlott ki a ködből, — és az utcának volt neve. A következőnek is. Távolabbról már a körút lármáját hallotta. Mégegyszer viszszenézett a térre, de az eltűnt mögötte.

Jó lenne valami meleg tea, van még idő kilencig.

— SPORTKÁVÉHÁZI

A falépcső nyikorgott alatta, ahogy ment lefelé. Lent, a mélyben, billiárdgolyók csattogtak. — Rummal a teát, rummal! — Ez igen, az ember mindjárt másképp érzi magát! Mohi Éva, Mohi Éva, ha egyszer egy ilyen helyre eljönne, vagy ő, Magda... Tud itt valaki valamit a huszonegyedik-utcáról? Ostobaság!

Kiterítette a cédulát az asztalra, nézte, aztán zsebregyűrte.

— Csak vigyázni, vigyázni, a Meteor előtt már kétszer megjártam, rohadt alak az a titkár, a Radó! Az embernek ad jegyet, hogy süsse el a mozi előtt, aztán röhög, ha lebuksz. — Szőkehajuszos, rókaare a billiárd-dákó fölött, két apró, figyelő szem. Szivar lógott a szájából. — És ezek az örökös razziák! mondtam is a főnöknek...

Csattogtak a golyók és egy puffadt, fehér arc emelkedett fel a másik oldalon.

— Csak azt szeretném tudni, miért mondd ezt, miért rágod a fülemet?! Nem gondolok rá eleget? Hiszen már egy falat se csúszik le a torkomon!

— Veled még sose volt baj, Bebi.

— Éppen ez az, mindig várom, hogy egyszer csak... Hogy megy a Szivárványban a revű? Majd oda is küldök két embert.

— ... akik aztán beköpnék.

— Mit csináljak? Mindenhova magam menjek? Különben rendes gyerekek, régen együtt dolgozunk és egyszer ügyis, egyszer ügyis... — megkrétázta a dákót, legyintett.

Csönd volt és mégis várni lehetett, hogy hirtelen megszólal valami zene, olesó gépmuzsika, akár a ligetben a ringlisipilnél. Gábor nézte azt a két alakot az asztal fölött, a szivarfüstben. Ezek ácsorognak hát a mozik előtt, vágatnak a körúton, az utcán. Soha nem nézte meg az arcukat, csak a jegyet a kezükben és a hadaró, izgatott hangjukat hallotta.

— Uram, van két főszt klasz, uram, főszt klasz jegyem! — A puffóképű mellette ült, akár valami régi családtag. — És mit gondol, hova? A hét torony csodája-színes, amerikai film! Próbáljon a pénztárnál jegyet kapni, csak próbálja meg! Egy hétre elfogyott minden jegy! — Hátraszólt a rókaképűnek. — Franci, estére kéne három zsöllye a „Hamburgi éjszakák“-hoz. Helyette adnék...

— És jó az a „Hét torony“?

— Jó? Csoda! A feleségem már kétszer látta, pedig uram, ő aztán nem néz meg minden vackot, ha ő egyszer azt mondja...

— Hát maga?

— Mit én?... A lábamat be nem teszem. Kell nekem a mozi, mint a betegség. Szavamra hat éve nem láttam filmet, legalább hat éve. A gyomromra megy... jaj, uram, átkozott dolog ez. És mostanában úgy

ráfutottak erre a szakmára! Pofáról már ismerem a hekusokat, de mit számít az? Csak két hétig ne kéne csinálni... elmehetnék valami csöndes, kis helyre, még a környéken sincs mozi. — Két tenyerét a halántékához szorította, így maradt az asztal fölé hajolva. Hirtelen fölnézett. — Hát akkor?

— Talán egyet.

— Egyet?

— No igen... — elhallgatott. Ki a másik? Kit is vigyen? Ebben a pillanatban oly gyalázatosan érezte magát. Hát nincs senki, akivel elmehetne moziba? Olyan nagy dolog ez? Hiszen akadnak lányok az egyetemen, vagy talán egy tanítványa? Magda? És ugyan miért ne?

— Tehát kettőt?

— Nem, most így, ilyen hirtelen nem tudom. — Fölnézett, pénzt dobott az asztalra. — Fizetek!

A kövér is felállt, kezét zsebrevágta.

— Délelőtt tízig itt vagyok, ha kéne valami.

Gábor visszanezett a lépcsőről. Azok ketten úgy álltak lent a mélyben, akár valami süllyeszűtőben. És, mintha most megszólalna a ketyegő vurslizene: a falovak elindulnak körbe-körbe.

— Diszkréciót kérünk, értjük egymást?

Elmerültek a füstben.

Mohi Éva a hatodik emeleti toronyszobában...

... az asztalnál ült előrenyújtott lábbal, előtte könyvek, színházi ujság. Vékony arcát az erősen festett száj még gyerekesebbé, sívárabbá tette. A kis szoba körül zajok futottak: bevágtak egy ajtót, a padló szelíden hullámozott, aztán, mintha egy karaván vonulna. Pillanatnyi csönd, de ez még valahogy rosszabb volt. Fönt az ég szürke tömbje, lent az udvaron egy halom egymásra dobált ócskavas. A lány háta mögött üres kottatartó, hegedű a szekrényen, de minden olyan kedvetlenül, elnyűtt.

Éva fölnézett, mosolygott.

— Igazán sajnálom...

— Mit sajnál? — tudom, hogy nem preparált, nem tanult.

— El kell mennem.

— Most, éppen most? Csak az érdekel, miért jövök én egyáltalán?

— Széket húzott maga alá, leült. — Megbukik, nem vitás.

— Maga ezt nem érti, el kell mennem, mert az apám kiabált: nem lehet téged semmire se használni és, ha egyszer kérek valamit!... — Pénzéért megyek.

— Miért magát küldik?

— Kit küldjön? — Rántott egyet a vállán. Azt hiszi, érdekel, ha elvágnak? Ők erőszakolják, ők akarják...

— És maga?

— Kertészetet tanultam volna, az persze nem kell nekik. — Belehajolt egy képeslapba. — Mit szól ehhez a ruhához, jól állna rajtam?

— Nem gondolja, hogy mégis kéne valamit?

— Nem érdemes, mindjárt indulok. Délután órám van az akadémián, látja, azt is szeretek, hegedülni.

— Meddig könyörögjek, Éva?! — Borotvált, hamuszínű arc az ajtóban. Úgy reszketett a bőre, mintha alatta egy másik arc élne. A tanár úr ezúttal megbocsát.

Gábor lehunyta a szemét. Most, fölállni és megmondani, hogy ebből aztán elég! Nem jön többet, nem kell a pénzük! De csak ült mozdulatlanul. Mit ordít ez az állat? Éva nevet, aztán egy újabb hang: az anya.

— Én se szeretem, hogy mindig Évát küldöd a Rózsához. Mindenki tudja a Rózsáról...

— ...ugyan, anya!

Aztán esönd, mintha mindenki elment volna. Éva állt a fiú előtt.

— Együtt mehetünk egy darabig. Mondja, nem venne feleségül? Úgy unom ezt! — Nevetett. — Most hova megy?

— Be az egyetemre.

— És délután?

— Nem tudom, mindegy. — Talán megkér, hogy legyünk együtt. Nem valószínű, van társasága. De, ahogy itt kocog, zsebretett kézzel, vékony vállal... — Fölnéz, — egy ringyó tekintete. Tépett jegyet szór ki a zsebéből, cetliket. Divatos, barna kabát, barna sál és mégis, akár egy kószáló gyerek, vagy egy... Gesztenyét kéne neki venni és fujná, fujná a tenyerében, kipirulna az arca, nagyokat nevetne.

— Fölszállok, hát akkor pénteken.

— Pénteken.

Délután átment egy téren, a sátrak és bódék között mackónadrágos férfi állt és trombitált. Előtte sárgahajú kislány énekelt, fölötte az idegesen vörös, alkonyodó ég. Recsegett a trombita, felzendült benne a tér, az utca, a sötét kapúaljakkkal és a szél, a kültelki szél. Egyhangú, dallamtalan receség, nem volt kezdete és nem volt vége. Gábor állt és hallgatta, nem tudott szabadulni. Elszorult a torka, a szeme égett, — úgy feljött benne a fájdalom. Honnan is jön és hová megy? Csak állni itt egy züllött bódé mellett és hallgatni ezt a...

— ...találkozunk, meglásd, te meg én... trarararara...

— Megtaláltad?

— Nem.

Gábor az ágyban feküdt, keze a takarón. Sötét volt a szobában, az utcáról lengett valami bágyadt fény. A gyerek az ablaknál állt, de mintha távolabb lenne, talán az utca másik oldalán, vagy még messzebb.

— Pedig fölrajzoltam, buta vagy, látod. Mondtam, hogy átmész a téren, aztán a színház mögött, de talán nem is kerested.

— Kerestem, Péterke.

— Mert apa is megígérte, aztán nem törődött velem, pár nap múlva nem is emlékezett rá. Nem is akart ő odamenni, abba az utcába. A testvérem akart.

— Testvéred?

— Meghalt.

Fények futottak át a falon, ferdén elsikló fények. Autótülkölés... a színház felől. Valami híres külföldi énekesnő szerepel. Egy pillanatra Gábor szinte látta a fényesen kivilágított színházat, előtte a hosszú autósor, aztán elsötétedett a fal.

— Együtt akartuk megkeresni a huszonegyedik-utcát. Ült a bilin, az inge fölesúszott és beszélt, beszélt, de nem akarta, hogy másnak is szóljak. Három klozetpapírt használt, mindig hármat és oly sokáig ült, anya többször is rászólt, ő meg csak a térdét símogatta. Nem vesztetted el a cédulát? Biztos?

— A zsebemben van. És, ha nem találom meg az utcát, a huszonegyedik-utcát, akkor megkérdezek valakit.

— Ki tud róla?

— Sokféle embert ismerek az Alagut kávéházban, kártyások, írók, akik ott ülnek, mintha a székből nőttek volna ki, vagy eldőlvé a plüssön. Biztosan ismerik a huszonegyedik-utcát. Talán Fürjes, a játékos, ott is lakik, mert igazán nem lehet tudni hol lakik, ezt még az Aranyfogú se tudja.

— Az Aranyfogú?

— A főpincér. Szász Zoltánnak hitelezett utóljára. Háromszáz fekete van nála fölírva, megmutatta. Elvisszük Évát, hogy az apja ne küldhesse többet pénzért, az a másik nem akar jönni, Magda... de majd jön a jegyárus, meg a mackónadrágos férfi, aki a téren trombitál a kislányával.

Csönd volt a szobában, csönd volt a házban és az utcában. Kocant az ablak, mintha egy nagy madár szárnya érintette volna.

— Aludjunk.

MÁNDY IVÁN